

ARGUMENT DIAGRAMIRANJE ARGUMENTOV

Argument in pokazatelji argumentiranja

"**Argument** je sestav, v katerem je določena trditev na razumen način podprta z razlogi za njeno sprejetje. V argumentu razlogi utemeljujejo (to je podpirajo, upravičujejo, dokazujejo, demonstrirajo) sklep, ta podpora pa racionalno osebo prepričuje v sprejetje sklepa." (Šuster (1998) *Moč argumenta*, str. 23)

"**Argument** (dokaz) v logiki je niz stavkov, ki ga sestavljajo premise in sklep (pogosto tudi vmesne vrstice, podsklepi; z argumentom se dokazuje upravičenost sklepanja, tj. da premise "podpirajo" sklep." (Uršič & Markič (2003) *Osnove logike*, str. 9)

Da bi dospeli do logične oblike argumenta, si moramo najprej odgovoriti na naslednja vprašanja.

- Kaj je končni **sklep** argumenta oziroma kaj je nekdo v tem argumentu želel zatrditi?
- Kaj so **premise** (in kaj predpostavke argumenta), ki naj bi podpirale zatrjeni sklep?
- Kakšna sklepanja so uporabljena v argumentu in kako **vodijo od premis k sklepu**?

Pokazatelji: Sklep je običajno tisto, kar sledi izrazom kot so: torej, potemtakem, zato, zaradi tega, lahko sklepamo, sledi, ... Premise so običajno tisto, kar sledi izrazom kot: glede na to, saj, kajti, ker, kot kaže, ... oz. kar stoji pred izrazi: iz tega lahko sklepamo, iz česar sledi, kar kaže, da, ... (Šuster (1998) *Moč argumenta*, str. 32)

Primer argumenta

Vsi ljudje so smrtni.	premise
Sokrat je človek.	premise
Sokrat je smrten.	sklep

Veljavnost in zdravost argumenta

"Argument je veljaven, kadar je njegova logična oblika veljavna - v tem primeru je logično nemogoče, da bi bile premise resnične, zaključek pa neresničen. Veljaven argument z resničnimi premisami in resničnim zaključkom je zdrav." (Šuster (1997) *Logika in kritično razmišljanje*, str. 6)

Vaja 1

Vaja: V spodnjih primerih ugotovi ali gre za argument, zgolj za razlago ali nič od tega. Če gre za argument, označi premise in sklep ter obkroži značilne argum. pokazateljce. Poišči domneve oz. skrite premise. Poskusi ugotoviti veljavnost in oceni moč argumenta.

<1> Evtanazija pomeni uboj nedolžnega človeškega bitja in je zato moralno nedopustna.

rešitev: Gre za argument.

premise 1: Evtanazija pomeni uboj nedolžnega človeškega bitja.

premise 2 (je t.i. skrita premise): Vsaj uboj nedolžnega človeškega bitja je moralno nedopusten.

sklep: Evtanazija je moralno nedopustna.

Gre za veljaven argument. O zdravosti se težko izrekamo, ker vsebuje tudi moralne sodbe oz. trditve, za katere ne moremo biti gotovi, ali so resnične ali ne.

<2> Splav je dopusten, če in samo če zarodek še ni oseba in nima svojih pravic. Zarodek še ni oseba. Zarodek še nima nobenih pravic. Torej je splav dopusten.

<3> Tudi živali imajo svoje pravice, saj dokazano občutijo bolečino.

<4> Vsi kiparji so umetniki in vsi kiparji so bradati. Torej so vsi umetniki bradati.

<5> Če Mojca zamuja, je vznemirjena. Mojca je vznemirjena, torej zamuja.

<6> Civilizacija Majev je propadla, ker je območje njihove naselitve streslo nekaj hudih potresov.

<7> Vsi najboljši slovenski hokejisti so igrali za Jesenice, toda Marko ni nikoli igral za Jesenice.

<8> Nekateri filozofi so bradati. Ker so fenomenologi filozofi, iz tega sledi, da so torej nekateri fenomenologi bradati.

<9> Tanja mi še ni odpisala, ker je v Franciji.

<10> Eno zrno peska še ni kup. Če dodamo nečemu, kar ni kup, eno zrno peska, to ne more spremeniti tega v kup. Torej tudi milijon zrn peska ni kup.

<11> V podporo našim moralnim sodbam o dejanjih, osebah, situacijah ali motivih navajamo razloge. Razlogi so po svoji naravi splošni in zavisijo od moralnih načel in pravil. Kompleksnost moralnega življenja je takšna, da ni možno oblikovati moralnih načel in pravil.

Vaja 1

<12> Trditev je resnična samo v primeru, če jo nenazadnje lahko potrди najboljša fizikalna teorija. Moralne trditve ne morejo biti potrjene na tak način. Torej ni nobena moralna trditev resnična.

<13> Če ne boš priden, ne boš dobil čokolade.

<14> Francoska revolucija je izbruhnila, zaradi slabih letih in hudih lakot, ki so prizadele že tako revne množice.

<15> Če danes ne bo deževalo, bomo šli na piknik. Danes dežuje, torej ne bomo šli na piknik.

<16> Svete knjige pravijo, da Bog prepoveduje transfuzijo krvi in uporabo kontracepcije. Torej je moralno napačno imeti transfuzijo krvi in uporabljati kontracepcijo.

<17> Če danes ne bo deževalo, bomo šli na piknik. Šli bomo na piknik, torej danes ne dežuje.

<18> Ta stena je nevarna za plezanje, ker je krušljiva in strma.

<19> Le redki duhovniki imajo otroke. Janez je duhovnik. Janez verjetno nima otrok.

<20> Če so prepričanja dovolj za motivacijo, potem morata dve osebi z enakimi prepričanji biti enako motivirani. Ljudje z enakimi prepričanji so lahko različno motivirani. Iz tega sledi, da prepričanja niso dovolj za motivacijo.

<21> Vsaka dolžnost temelji na predhodni pravici. Zato morajo starši poskrbeti za svoje otroke.

<22> Vsi kapitalisti zagovarjajo privatno lastnino. Noben komunist ni kapitalist, torej noben komunist ne zagovarja privatne lastnine.

<23> Nerazumno je sprejeti nasprotujoča si prepričanja. Po drugi strani, ni nič nerazumnega v oblikovanju nasprotujočih si drugih, ne-prepričanjskih naravnosti do istega predmeta. V moralnem konfliktu je normalno, da akter sprejema nasprotujoče si moralne obveze in oblikuje nasprotujoče moralne sodbe. Torej te moralne sodbe v primerih moralnih dilem izražajo naravnosti do predmeta, ne pa prepričanj. Ker naj bi bila semantična interpretacija sodb in pripisov obvez enotna za vse primere, potem le te v splošnem izražajo naravnosti, ne pa prepričanj.

Vaja 1

Diagramiranje argumentov

Diagramiranje argumentov je zelo koristno orodje za predstavitev strukture argumentov, njihovo razumevanje in oceno njihove veljavnosti.

Omogoča nam, da si natančno predstavimo potek argumentacije (sklepanja) in ugotovljamo, katere premise podpirajo (utemeljujejo) določen sklep.

Postopek diagramiranja:

1. določanje propozicij v argumentu (številčenje 1, 2, 3, ...);
2. ugotavljanje njihovih medsebojnih razmerij kot premis, določanje skritih premis in/ali sklepov (A, B, C, ...) in določanje delnih sklepov in končnega sklepa;
3. risanje diagrama argumenta.

Vaja: V spodnjih primerih razberi strukturo argumenta in ga diagramiraj! Poišči domneve oz. skrite premise. Ugotovi veljavnost argumenta.

<1> V službi bi moral biti uspešen, saj si marljiv in nadarjen za te vrste delo.

rešitev: (1) V službi bi moral biti uspešen, saj (2) si marljiv in (3) nadarjen za te vrste delo.

$$\begin{array}{c} \underline{(2) + (3)} \\ \downarrow \\ (1) \end{array}$$

<2> Tudi živali imajo svoje pravice, saj dokazano občutijo bolečino.

rešitev: (1) Tudi živali imajo svoje pravice, saj (2) dokazano občutijo bolečino. + skrita premisa: (A) Vsako bitje, ki lahko občuti bolečino, ima svoje pravice.

$$\begin{array}{c} \underline{(2) + (A)} \\ \downarrow \\ (1) \end{array}$$

<4> Moralna dejstva ne povzročajo ničesar v ne-moralni sferi. Moralna dejstva ne povzročajo ničesar v moralni sferi. Torej moralna dejstva sploh nič ne povzročajo. Če neko domnevno dejstvo ne povzroča ničesar oziroma ni vzročno učinkovito, potem nimamo nobenega dobrega razloga, da bi upravičeno verjeli v njegov obstoj. Torej nimamo nobenega dobrega razloga, da bi upravičeno verjeli v obstoj moralnih dejstev.

Vaja 1

<5> Če bi se rodil v Mariboru, potem bi se rodil na Štajerskem. Ker pa se nisem rodil na Štajerskem, se nisem rodil v Mariboru.

<6> Vse je določeno že z nekim začetnim stanjem vesolja in zakoni narave, zato se ljudje ne moremo sami svobodno odločati med alternativnimi dejanji. In ker svobodno odločanje pogoj za svobodno voljo, torej sledi, da ljudje nimamo svobodne volje.

<7> Nravstvena vrlina je zadržanje, ki je usmerjeno k neki odločitvi, odločitev pa je preiščljeno hotenje. Iz tega sledi: če naj bo odločitev dobra, mora biti misel resnična in hotenje pravilno, ter hotenje mora biti usmerjeno k temu, kar misel zatrjuje. (Aristotel, *NE*, str. 187)

<8> Rok za pritožbo na sodno odločbo je 30 dni po prejemu odločbe. Janez je prejel odločbo 15. aprila, danes pa je 7. junij. Torej je rok za pritožbo na odločbo že potekel. Janez se ne more več pritožiti in zato mora poravnati prisojeno kazen.

<9> Prepričanja niso dovolj za motivacijo. Če bi bila prepričanja dovolj za motivacijo, potem morata dve osebi z enakimi prepričanji biti enako motivirani. Ljudje z enakimi prepričanji pa so lahko različno motivirani.

<10> Vsi kapitalisti zagovarjajo privatno lastnino. Noben komunist ni kapitalist, torej noben komunist ne zagovarja privatne lastnine.

<11> Če ne morem razločiti stanja budnosti od sanj, potem ne morem vedeti ali sem res buden. Če tega ne morem vedeti, potem tudi ne vem, ali je pred menoj res moja roka. Ne morem razločiti stanja budnosti od sanj. Lahko tudi, da me vara zlobni demon. Če me vara zlobni demon, ne morem vedeti, da je pred menoj moja roka. Torej ne vem, da je pred menoj moja roka.

<12> Danes je vroče. Zato bo plaža polna. Pa tudi vožnja v avtomobilu brez klime bo neprijetna.

<13> Umora nista kriva nista niti služkinja niti vrtnar. Torej ostaneta le še kuhar in šofer. Šofer je bil v času umora na drugi strani mesta. Tako je kuhar edini, ki nima alibija. In stara gospodarica je bila zastrupljena. Torej lahko logično sklenemo, da je njen umor zagrešil kuhar.

<14> Opozorilne nalepke na cigaretih škaticah zmanjšujejo število kadilcev. V državah, kjer so te nalepke uzakonili, je število kadilcev bolj upadlo kot v ostalih. Poleg tega nalepke odvrčajo mlade od tega, da bi sploh pričeli kaditi. Torej moramo uzakoniti opozorilne nalepke.

Vaja 1

<15> Če bi bili naši študentje družbeno in socialno zavedni, potem bi nasprotovali vsakršnemu povečevanju socialnih neenakosti in neenakosti v priložnostih. Neenakost v priložnostih se je povečala. Mnogi mladi si študija preprosto ne morejo več privoščiti, ker je ljubljanska univerza uvedla šolnine. Študentje uvedbi šolnin niso nasprotovali. Torej študentje niso družbeno in socialno zavedni.

<16> Janez je doma. Vidim prižgano luč v njegovi dnevni sobi, pred hišo stoji njegov avto in igra klavir, ker iz prvega nadstropja slišim zvoke klavirja.

<17> Lahko se odločiš, da boš v življenju ali lagal ali pa govoril resnico. Če boš govoril resnico, te bodo ljubili bogovi. Če boš lagal, pa te bodo ljubili ljudje. Torej te bodo ljubili ali bogovi ali pa ljudje.

<18> Kar je bilo, je zmeraj bilo in zmeraj bo. Zakaj ko bi bilo nastalo, bi bilo moralo pred nastankom biti nič. Če pa je bilo nič, bi iz nič nikakor ne moglo postati nekaj. (Melisos, *Predsokratiki*, str. 92)

<19> Če nihče ne bo prišel po nagrado, potem jo bomo podarili z dobrodelne namene. Če jo bomo podarili v dobrodelne namene, potem ne bomo plačali davka. Torej, davka ne bomo plačali, če in samo če nihče ne bo prišel po nagrado.

<21> Vrline so združene z dejanji in strastmi, vsako dejanje in vsako strast pa spremlja neko ugodje ali neugodje. Tudi iz tega razloga je nujno, da je vsaka vrlina združena z občutkom ugodja ali neugodja. (Aristotel, *NE*, str. 79)

<22> Vsakdo lahko pravilno razsoja le v zadevi, ki jo pozna: le v takšni zadevi je lahko dober razsodnik. O posameznem področju lahko torej pravilno razsoja le strokovnjak, o vsem na splošno pa le, kdor je vsestransko razgledan. Zato mladi ljudje tudi niso primerni za predavanja o politični znanosti, saj še nimajo pravih življenjskih izkušenj, ravno te pa so izhodišče in predmet takšnih razpravljanj. Poleg tega so še preveč pod vplivom strasti, zato poslušanje predavanj pri njih ne rodi pravega sadu (Aristotel, *NE*, str. 49-50)